

NİZAMİ TAĞISOYUN POETİK DÜNYASINDA VƏTƏNPƏRVƏRLİK DUYĞULARI

(Əvvəli 6-cı səhifədə)

Şairin məhəbbəti tərənnüm edən misraları təsirli və səmimidir:

Sənin ala gözündən
Gecələr ay danışır.
Sənin parlaqlığından,
Göydə ulduz sayrışır.

O, gözəlliyə vurğundur, buna görə də gözələ tərif deməkdən doymur, yorulmur:

Səni candan sevən mənəm,
Bilirsənmi, nazlı sənəm,
Yorulmadan əldə qələm,
Vəsf edərdəm səni, gözəl.

Nizami Tağısoyun nostalji məhəbbət mövzusunda yazdığı "Axtaracaqsan məni" şeirini həyəcənsiz oxumaq olmur:

Eşqimi verdim bada,
Xar oldum el-obada,
Həmişə bu dünyada
Axtaracaqsan məni,
Axtaracaqsan məni.

Kitabda dostluqla bağlı şairin fəlsəfi-poetik düşüncələrini əks etdirən şeirlər də maraqlıdır. Bu şeirlərdə dostluq yüksək mənəvi-əxlaqi dəyər kimi qiymətləndirilir. Dostluq mövzusunda yazılan şeirlərdə şairin həm sevinci, həm də kədəri əks olunmuşdur. Həmin şeirlərin şah damarını müəllifin dostlarına bəslədiyi məhəbbət təşkil edir. Nizami Tağısoyun təsəvvüründə dost qardaş qədər əziz və doğmadır. Onun dostlarına qardaş deyər müraciət etməsi də bununla bağlıdır. Dostluğa həsr olunmuş hər bir şeirin konkret "ünvanı" vardır. Yəni şair dostluq haqqında mücərrəd danışmır. O, ünsiyyətdə olduğu, həyatda tanıdığı insanlara-dostlara şeir həsr etmişdir. Bu şeirlərə yüksək bədii keyfiyyət, təbiilik və konkretlik xasdır. Şair dostlarına ən xoş arzularını aşağıdakı kimi bildirir:

Sən sönməz bir şamsan:
yaşadın, yandı,

Həmişə ulular adını andın,
"Allaha tapındın", "Allahdır andın",
Uca zirvələrə ucal, qardaşım!

Tanrıya sığımıb, güc al, qardaşəm!
O, dostlarla bir yerdə olmağı özü üçün böyük sevinc sayır:

Nə gözəl bir gündə yığışmışıq biz!
Şad olub sevinir bir az könlümüz,
İstəyəm hər kəşə çatım sözümlər,
Sevinək, oynayaq, gülək, ay dostum!
Həmişə biz sizə gələk, ay dostum!
Dost ölümü isə şairi sarsıdır, onun mənəvi əzabına səbəb olur:

Novruz axşamında bu nə bələdir,
Çox dəhşətli xəbər qapını aldı,
Bu bahar bayramı bizi sarsıtdı,
Bayram sevincimiz ürəkdə qaldı.

Kitabın müəyyən hissəsini təşkil edən şeirlər şairin kövrək duyğularının bədii ifadəsidir. "Kövrək duyğular" adlanan hissədə müxtəlif mövzulu və məzmunlu şeirlərlə qarşılaşırıq. "Kövrək duyğular" adı altında verilmiş şeirlərdə Nizami Tağısoyun həyatı, fəlsəfi və ədəbi düşüncələri ilə tanış oluruq. Onun kövrək duyğularını gerçəkləşdirən şeirləri bizi də kövrəldir. Bu şeirləri ilə Nizami müəllim mehriban ata, vicdanlı övlad, öz doğma milli dilini ürəkdən sevən bir insan kimi ucalır.

"Axtaracaqsan məni" kitabında "İgid ani ilə qorxaq oğulun dastanı" və "Azərbaycanım" adlı poemalar vətənpərvərlik ruhunda yazılmış maraqlı əsərlərdir. Hər iki poemada vətənpərvərlik insanın ən ali, ən müqəddəs hissi kimi tərənnüm və təbliğ edilir. Şairin niyyəti, amalı, məqsədi çox konkretir. Vətən bizim müqəddəs and yerimizdir, ana beşiyimizdir. Odur ki, canımızla, qanımızla doğma yurdumuza bağlı olmalıyıq. Vətəni namusumuz, qeyrətimiz və ləyaqətimiz saymalı, onu göz bəbəyimiz təki qorumalıyıq. Vətən yolunda ölümdən qorxmamalı, amansız, qəddar düşməni məhv etməyi bacarmalıyıq. Vətənin gücü, qüdrəti onun igid, ər oğullarında, namuslu, ləyaqətli qızlarında-dir. "İgid ana ilə qorxaq övladın dastanı" poemasının əsas məzmununun ana xəttini yuxarıda sadaladıqlarımız təşkil edir. Poemanın adı ilə onun məzmunu arasında sıx bağlılıq vardır. Əsərdə qorxaqlıq, özünü sağlamlığını düşünüb, döyüş meydanından - cəbhədən qaçmaq mənəvi eybəcərlik, qeyrətsizlik, Vətənə xəyanət, düşmən dəyirmanına su tökmək kimi qiymətləndirilir. Poemada bütün bunlar bağışlanılmaz günah sayılır. Buna görə də ana igid atasını, qardaşlarını döyüş meydanında qoyub qaçan qorxaq övladını xəncəri ilə məhv edir:

"Düşmən gülləsindən qaçan oğula,
Vətəni, torpağı satan oğula,

Ata, qardaşları atan əclafa,
Ana olammaram, etmərdəm vəfa".

Deyib bu sözləri, xəncəri çəkdi,
Qorxaq bir oğulun qanını tökdü.

Söylədi: "Tez olun atın çöllərə,
Qanı qismət olsun qoy köpəklərə".

Bu poemada real həyat həqiqətləri ilə yaradıcılıq təxəyyülü özünü yaxşı təcəssüm etdirir. Əsərin ideyası şairin fəlsəfi-estetik düşüncələrini olduqca aydın göstərir. Poema oxucuda belə bir fikir formalaşdırır ki, vətənpərvərlik insan üçün ən yüksək, ən ali mənəvi-əxlaqi keyfiyyətdir.

Vətənə xəyanət edənlərə qarşı amansız olmaq lazımdır. İnsan vətənə xəyanət edən doğma övladının da günahından keçməməli, ona özünün sonsuz nifrətini nümayiş etdirməlidir. Poemada şair olduqca qeyrətli və gözəl ana obrazı yaratmağa müvəffəq olmuşdur. O, anaları belə görmək istəyir, bu istək-arzu sağlam düşüncəli, qeyrətli, yüksək mənəviyyətli insanların hamısı üçün təbii və doğmadır. Əsərdə Vətən xainləri dərin nifrətlə lənətlənir: Həyətdə dolanıb, gözən bir köpək, İstədi qorxağın qanını içmək,

Dadaraq bir damcı geri çəkildi,
Daddığı ağzından yerə töküldü.

İçmədi qorxağın qanını köpək,
Bu böyük hikmətə söylə, nə demək,!
Şairin fikrincə, Vətən xainlərindən,
qorxaqlardan köpək də iyrenir. Belələrinin cəsədini torpağa basdırmaq da günahdır, çünki onların cəzası çox böyükdür. Bununla yanaşı, Vətənin igid, qorxmaz oğulları alqışa layiq tutulur:
Biz uğur diləyək nərd igidlərə,
Ellər dua versin ər igidlərə.

Yaşayaq, biz Vətən eşqiylə yanaq,
Vətənin, hər daşın qiymətin qanaq.
Şairin Vətənə məhəbbəti tükənməz və böyükdür. Onun doğma yurduna sonsuz sevgisini "Azərbaycanım" poemasında biz daha aydın görə bilərik:

Doğma anamız bizim;
Ey can Azərbaycanım!
Hansı böyük qüdrətlə
Hansı böyük şöhrətlə

Sənin sücaətini,

Vəsf eləyim, ey Vətən,!.. - deyir.

Nizami Tağısoy Azərbaycanda baş vermiş tarixi hadisələri-xalqımızın başına gətirilən bəlaları, faciələri vərəq-vərəq gözümlər qarşısında canlandırır. O, xalqımızın tarixi-qəhrəmanlıq keçmişini xatırlatmaqla Vətən oğullarını itirilmiş torpaqlarımızı qurtarmaq üçün amansız düşməne qarşı döyüş meydanına atılmağa səsləyir:

Hücum çək Qarabağa,
Haray sal daşa, dağa,
Şuşaya yürüş edib,
Xankəndinə sanc bayraq,
Qəti qələbə qazan...

Şairin xalqımızın qələbəsinə inamı böyükdür. Poemada Azərbaycanın parlaq, xoşbəxt gələcəyinə inam təbliğ olunur. Əsərdə şair döyüşkən əsgərə çevrilir:

Sənin bütövlüyünçün,
Canımızdan keçməyə,
Düşmən qanı içməyə,
Səni xilas etməyə,
Lap ölümlə getməyə,
Biz həmişə hazırıq,
Doğma Azərbaycanım!
Sənə qurban bu canım!

Poemanı oxuyan hər bir oxucu müəllifin istəyini, arzusunu aydın dərk etməlidir. Şair illərlə uzanan Qarabağ probleminin əsil həlli yolunu çox düzgün göstərir. Yəni biz bu məsələdə heç kimdən kömək ummamalıyıq. Taleyüklü məsələmizi yalnız özümüz həll edə bilərik. Yalnız müharibə yolu ilə itirilmiş torpaqlarımızı düşməndən xilas etmək mümkündür. Bu misralar bizə çox mətləbləri andırır: Odur ki, şair:

Haqqımız yoxdur bizim,
Qeyrətsiz yaşamağa,
Hücum et Qarabağa!

- deyərək, fikrini qətişdirir.

"Axtaracaqsan məni" kitabındakı şeirlər ayrı-ayrı illərin məhsuludur. Ona görə də kitabdakı şeirlərin hamısı bədii cəhətdən eyni səviyyədə deyildir. Daha doğrusu, şair həmin əsərlərin müxtəlif yaş dövrlərində yazmışdır. Bildiyimiz kimi, illər insan həyatında silinməz illər qoyur.

Yaşa olduqca həyat təcrübəmiz, bilik dairəmiz genişlənir, nəticədə hadisələrə münasibətimiz də dəyişir. İstedadlı həyat "aşıqı", gözəl şair dostumuz filologiya elmləri doktoru, professor Nizami Məmmədov-Tağısoy ömrünün yetkin çağına qədəm qoymuşdur. Ona yaradıcılığında daha böyük uğurlar arzulayırıq.